

МАКЕДОНСКО СОНЦЕ

M

меѓа интервју

д-р **ЖАН МИТРЕВ**, кардиохирург

МАКЕДОНСКОТО ЗДРАВСТВО Е ВО КОМА

Македонскиот кардиохирург д-р Жан Митрев има "божја дарба", велат оперираните во кардиохирургијата "Филип Втори". За својата работа во Европа и во светот добива сè повеќе признања, а дома го примаат со недоверба, плукаат по него, велат дека не е стручњак, не му дозволуваат да докторира итн. Од што се плашат домашните кардиохирурзи - од неговата работа која е мерлива и вредна за светските и европските стручњаци, или можеби од неговата харизма, од чудесните раце?!

Тие, по сè изгледа, најмногу стравуваат од неговата работливост и упорност со што успеа во овие тешки и лоши услови за работа во македонското здравство да докаже дека и тука може да се опстане и да се биде еден од најдобрите на Балканот и пошироко. Тоа е плод на долгогодишната работа и самопожртвуваност кон професијата во која втемели многу инвентивните оперативни зафати.

Д-р Жан Митрев е роден на 11 јануари 1961 година во текстилниот град Штип, легло на македонската интелигенција каде го завршува основното и средното образование. Во периодот од 1979 до 1985 студира на Медицинскиот факултет во Скопје, а во меѓувреме практикува на Медицинскиот универзитет "Реина Софија" во Бугарија и во Кордоба во Шпанија. По дипломирањето работи како лекар во Одделот за итна служба и на Одделението за општа хирургија во Регионалната болница во Штип. Специјализира на Клиниката за Кардиохирургија "РЕБРО" на Медицинскиот универзитет во Загреб во Хрватска. На истиот Универзитет во 1990 година магистрира на тема "Влијание на оперативната техника во хируршкото лекување на акутниот миокарден инфаркт". По ова неговата кариера сè до враќањето во земјава оди нагоре. Во периодот од ноември 1990 до декември 1992 е асистент на Клиниката за торакална и Кардиоваскуларна хирургија "Jochan Wolfgang Goete" Универзитетот во Франкфурт, Германија. На 30 октомври 1992 година го положил специјалистичкиот испит по општа хирургија на Медицинскиот факултет во Скопје. Од јануари до септември месец 1993 година е асистент на Клиниката за Кардиохирургија во Ludwigshafen, Германија.

Во периодот од октомври 1993 до септември 1994 година е асистент на Клиниката за Кардиоваскуларна хирургија при Медицинскиот универзитет во Цирих, Швајцарија. Од октомври 1994 година до јуни 1997 година е самостоен хирург - оператер (Oberarzt) на Клиниката за кардиоваскуларна хирургија во Herzzentrum во Франкфурт, Германија. По ова, од јули месец 1997 година до крајот на 1999 година е раководител на Оддел на Клиниката за торакална и кардиоваскуларна хирургија на "Jochan Wolfgang Goete" Универзитетот во Франкфурт, Германија. Па доаѓа во Република Македонија каде работи во Воената болница во чии простории ја отвора првата приватна кардиохирургија "Филип Втори". Во оваа болница досега има над 1.500 оперирани од разни болести на срцето.

Говори германски, англиски и руски јазик. Во 1991 година станува член на Германското здружение за торакална и Кардиоваскуларна хирургија. Во 1993 година станува член на Американскиот колеџ за Ангиологија. Во 1994 година на ESAO, European Society for Artificial Organs. Во 1995 на EACTS, European Society for cardiothoracic surgery. Во 2003 година на ИСМИЦС, International society for minimal invasive cardiosurgery. Во мај 2002 година е прогласен за менаџер на годината од страна на Центарот за развој и кадри во областа на менаџментот IMотивав. Во 2003 година на Шестиот меѓународен собир за минимално инвазивна кардиохирургија е добитник на почесната награда од претседателот на собирот за најдобар орален апстракт и уште една награда за најдобра аудио-визуелна презентација. На 27 август 2003 година му е доделена благодарница и статуетка за хуманист на годината што се доделува во чест на роденденот на големата хуманистка и нобеловка Мајка Тереза. Меѓународниот биографски центар на Кембриџ во Англија минатата година го прогласи за "Меѓународен научник на годината", а слична награда (признание), "Man of the year-2003" добил и од Американскиот биографски Институт. Во септември 2002 година е промовиран во академик во светската академија за наука Платон.

■ Разговорот го водеше:
Кокан СТОЈЧЕВ

Господине Митрев, пред извесно време Универзитетот "Кембриџ" Ви оддаде едно почесно признание кое доволно говори за Вашата професионалност и стручност од областа на кардиохирургијата што ја стекнавте во странство како истакнат македонски кардиохирург. Но, сепак кај Вашата фела во земјава кон Вас сè уште постои еден невиден отпор. Зошто тоа Ви го прават и како ја оценувате целата ситуација?

МИТРЕВ: Универзитетот "Кембриџ" ме прогласи за научник на годината за 2003 година. Наградата е плод на мојата

континуирана научна работа којашто надвор е следена, а која во овие изминати повеќе од 15 години занимавање со овој дел од хирургијата, покажа дека имам низа позначајни остварувања. Но, верувам дека она што најмногу придонесе за моево признание е излагањето во Сан Франциско во САД кое се случи во јуни 2003 година. Имено, на еден од најзначајните конгреси во светот од областа на кардиохирургијата, за прв пат презентирав како еден пациент по бај-пас операција станува од столот и си заминува во одделот за интензивна нега. Тоа излагање беше со воодушевеност примено, буквално речено со овации и ракоплескање на 2.000 кардиохирурзи. На тој начин дефинитивно влеговме во историјата, бидејќи досега такво нешто никој не направил. Станува збор за посебна технологија на оперирање која во моментот во светски рамки е актуелна и се нарекува "минимално-инвазивни техники на оперирање". Со неа практично се настојува преку т.н. амбулантска хирургија болните што помалку да лежат во болница. Ние веќе имаме такви пациенти третирано, а досега имаме оперирано осум болни лица. Мислам дека сето ова придонесе да ми биде доделено ова исклучително големо признание на Универзитетот "Кембриџ" и тоа да биде една сатисфакција за моето севкупно досегашно работење.

Но, тие признанија во домашната средина не се вреднувани соодветно. Примени се со една недоверба со завист!?

МИТРЕВ: Овде имате такви луѓе што се од мојата бранша, самобендисани професори коишто во животот и во професијата ништо не направиле, а при тоа мислат дека меѓу Скопска Црна Гора и Водно е целиот свет. Тоа се личностите што ми ги прават главните опструкции. Мислам дека се површни луѓе кои можеби љубоморат на мојот успех, но и не сакаат да си претстават што сè треба за да се постигне успехот. Колку интензивна работа, напор, самоодрекување, стрес, непростиени ноќи.

Дали се плашат за својата статусна положба?

МИТРЕВ: Тие треба да се соочат со реалноста кои се и што се во својата професија. Не може некој да се прави дека е т.н. сезнајко, а во медицината нема ниту еден посериозен научен труд кој е објавен во странските стручни списанија. Не може главната опсесија да им биде која политичка партија ќе биде на власт и како ќе се додворат за да станат раководители или директори на некоја институција. Раководител може да биде само најстручното лице во една болница кој се докажал со својот квалитет во работата, а покрај стручноста тој треба да биде и голем хуманист. Значи, луѓето треба реално да гледаат на своите квалитети. Тие треба во нивната област да се мерат со другите и при тоа со квалитетот да си го пронајдат местото. Јас не знам каде се тие и што прават, немам време да им обрнувам внимание, бидејќи сум преокупиран со моите тековни проблеми, планови, визии... Но, ова што сега го правам е мерливо и видливо. Така, тие можат да ме споредуваат со сите врвни стручњаци од светот. Па, врз таа основа можат и да ме критикуваат, на пример, да проверат колку операции прави еден кардиохирург во Америка или во Германија во текот една година, а колку јас, односно какви операции правам и со каков успех се тие. Тогаш со големо внимание би ги следел сите такви критики упатени на мојата работа и на стручноста. Но, оние критики кои до сега ги упатуваа на мојата адреса, ги сметам за кафански муабети и озборувања.

Во меѓувреме во Република Македонија се заговара отворање на уште еден приватен кардиохирушки центар кој би требало да биде лоциран во Тетово и е поврзан со името на бугарскиот професор Чирков. Ова не е прв обид да се создаде конкуренција во кардиохирургијата во нашава земја, но, таквите проекти пропаднаа. Зошто тоа се прави и дали има доволен простор за уште една ваква приватна болница?

МИТРЕВ: На оваа тема неколку пати сум се осврнувал и затоа сега ќе ги повторам моите ставови и мислења. Ние спаѓаме во средно и високоразвиените земји во Европа по бројот на операции на отворено срце сразмерно на 1.000.000 жители. Практично сме на нивото со Словенија, со Чешка, Полска, дури сме со Португалија и со Англија. Ние оваа година ја достигнавме бројката од 750 операции. Сакам да појаснам дека ние припаѓаме во онаа група која е на ниво од 400 операции на 1.000.000 жители што, може да се каже, е многу високо. Во моментот сме далеку над Бугарија и околните земји. Значи, во областа на кардиохирургијата сме на високо место, но што

се однесува на дијагностиката, тука сме обратно. Со бројот пак на дијагностичките процедури сме на многу ниско место. Ако не сме и на последно место во Европа. Имаме само една место во целата држава каде се извршуваат коронарографии кои се признаваат од Фондот за здравство. Имено, за една кардиохирургија нормално да функционира, потребни се најмалку три до пет добро развиени кардиолошки болници каде што се прави коронарографија. Значи, покрај тоа што многу работи во државата ги правиме наопаку, обратното го правиме и со кардиологијата на која ѝ наметнуваме две кардиохирургии. Тоа е non-sens. Тоа никаде не постои во светот. Нека ми каже некој каде постои тоа, јас ќе му подадам рака. Сакам да кажам дека треба да има три до пет развиени институции коишто се занимаваат со коронарографии и дијагностика на коронарната како основна болест. Според таа идеја, за да имаме два кардиохируршки центра, седум до десет институции би требало да се занимаваат со коронарографии. Ете тоа нè доведува до апсурдната ситуација. Впрочем, зошто едноставно не се побараат и јавно демонстрираат тие европски податоци од таа област, па така сега доаѓаме и до мојата работа - кај нас веќе

нема пациенти коишто чекаат на ред. Не постои пациент кој чека повеќе од 10 дена што е нормален период за подготовка на болниот, додека итните случаи веднаш ги оперираме. Меѓутоа, за една коронарографија се чека три, шест, па и повеќе месеци. Чудно, нели? Но, за тоа никој не се буну?

Сакате да потенцирате дека сега нема ред за чекање за операција, туку имаме проблеми во дијагностицирањето, односно во пред операционите периоди, а тоа се должи на старата систематизација на здравството?

МИТРЕВ: Тоа не шtima затоа што Клиниката за кардиологија држи апсолутен монопол во државата, а таа исто мене ми вели дека сум монопол. Всушност, пациентите нема каде на друго официјално место да се прегледаат и да им се направи коронарографија. Во овој момент тие мора да одат таму и ако им дадат мислење за операција, дури тогаш евентуално ќе стигнат за операција. Значи, има една голема непокриеност на многу болни кои едноставно и практично се осудени на смрт,

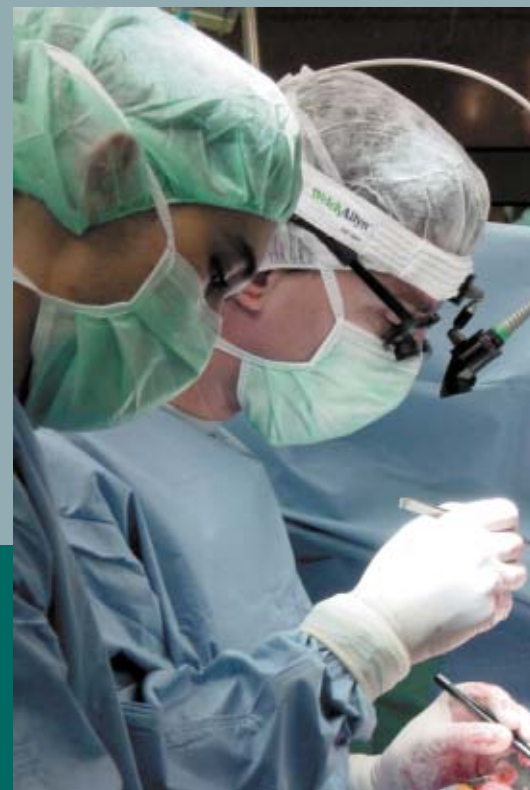

бидејќи или не можат да стигнат до тие врати, или не им се дава приоритет, чекаат со месеци. Зошто токму ова прашање никој не го поставува на дневен ред, иако тоа е актуелен проблем? Во меѓувреме, тие велеа дека кај мене се чекало со месеци, а всушност правеа пропаганда и антикампања. Јас имам аргументи кои велат дека таму постојат пациенти кои чекаат две години за коронарна графича и за дијагностицирање, а имаат јасна дијагноза и симптомика. Тоа е жално за пациентите, но ете таква е реалноста. Пациентите се доведуваат до една многу тешка состојба - кога веќе мора да се оперира, срцето им е многу оштетено.

Господине Митрев, сите Македонци стручњаци бегаат од земјава, а Вие дојдовте назад. Зошто го направивте тоа?

МИТРЕВ: И јас често пати сум се запрашувал, но целава работа ја правев по интуиција. Искрено да ви кажам, никогаш не сум имал цел да останам во Германија. Не можам самиот себеси да се замислам дека ќе работам до пензија, онаа класична шема на гастрбајтер, и дека ќе се вратам во Македонија како пензионер. Јас тоа како моја иднина не ја прифатив. Мојата визија беше ова што денес го правам во Македонија. Тоа го сторив за да докажам дека ние можеме да направиме врвни дела, а со мојот пример да им покажам на младите што мислат да одат надвор. Добро е и нека одат, но нека не забораваат од каде потекнуваат и дека тука можат да направат нешто. Бев подготвен на потешкотиите, а сите турбуленции што се случуваа само се доказ дека нешто навистина вредно сум направил. Знаев дека на другата страна ќе постојат луѓе што ќе се бунат и нон-стоп ќе се обидуваат да ме омаловажат или да го минимизираат мојот

труд. Меѓутоа, генерално сум задоволен и покрај тоа што имав големи маки кои некогаш беа неподносливи. Но, сепак, ова што го правам има една смисла. Тоа го правам за мојот народ, за државата, а дали сега некој ќе ги признае или прифати, тоа е само прашање на време.

Додека го создадовте Кардиохируршкиот центар "Филип Втори" просто се намачивте, иако веќе бевте големо македонско име што оперираше во Германија и во други вакви слични центри. Дали за цел овој период помислувавте да го напуштите Проектот или тој Ви даваше сила да ги победите злобниците во земјава?

МИТРЕВ: Да, иако тоа ми личи на народната поговорка кога баба давала еден грош да се фати за орото, а потоа давала пет грошеви за да се пушти, ама не бива. Постојеја моменти кога си велев - па можеби и не е тешко да умреш колку што е тешко да се наоѓаш во оваа ситуација. Некои во ваква ситуација би дигнале раце и сè би заборавиле, но јас веќе зад себе повлекох луѓе кои веруваа во мене, се откажаа од своите поранешни работни места за да работат со мене. Значи, ако заминев тие ќе останеа на улица. Тоа е една работа која никогаш не ќе можев да си ја оправдам, или себеси да се замислам во улога на некојси т.н. предавник, иако нели природно е кога на човек му е најтешко да бара бегство, да избега и да се скрие. Јас си викав во себе дека морам да издржам, па што сака нека биде. И така некако успеав во целата работа. На самиот почеток имав такви моменти. Знаете, кога заминав, кога сите тие, условно да кажам, договарања пропаднаа или ми правеа сплетки, но сепак мислам работите си легнаа на место. Тоа е, ако политички зборуваме, "Европа, Европа". Еве ви ја Европа. По сите правила ние функционираме на европски начин. Меѓутоа, некому ова не му одговара. Генерално, не сакаат да спроведат правилни европски реформи во здравството.

Зошто?

МИТРЕВ: Не им одговара. Овде сум по 12 часа, интензивно работам и секој ден оперирам. Прашајте кого било во нашава држава, кој е хирург, дали секој ден оперира, макар и тртки да вади! Дали некој секој ден извршува по три, четири или пет операции? Значи, тоа е европскиот систем. Тоа е нормалниот систем кој само на база на работа, продуктивност, на ефективност, квалитет, ќе овозможи да имате успех. Сето друго е лакрдија. Овој здравствен систем во Македонија е толку далеку од Европа што мислам дека навистина треба посериозно да се зафатат со промените во нашата област, бидејќи тоа, буквално кажано, е катастрофално. Не знам како не се плашат за самите себе, бидејќи и кој било политичар, или лекар, е обичен човек. Луѓе се и може сè да им се случи. Ќе трчаат ли во странство? Некогаш и тоа не ќе можат да го направат. Работата е многу сериозна и треба коренито и темелно да се пристапи. Јас дадов пример како тоа треба да се направи, но за жал никој не го проследи.

Вашите колеги сè уште Ви прават проблеми, но и не Ви дозволуваат да предавате на Медицинскиот факултет во Скопје. Зошто тоа се случува?

МИТРЕВ: Јавноста знае со какви сè проблеми се соочував, а тоа го правеа одредени министри со нивни изјави итн. Јас не ги коментирав ниту се појавував во јавноста, бидејќи сето она што го правеа беше дегутантно. Тоа ми наликува како две деца да се караат на сокак: ти си ова, тие не си тоа итн. Мислам дека тоа навистина беше една мизерна ситуација во која најмногу ме болеше тоа што неправдата беше очигледна. Имено, од една страна правев напори да ја презентирам Македонија во светот, а од друга страна кога се враќав во својата земја на насловните страници забележував разни грозни и невинити написи со

наслови дека воопшто не сум хирург, дека не знам ништо итн. Практично, тоа е катастрофа. Но, сега да ви одговорам зошто не предам на Факултетот, бидејќи темата е мошне интересна. Јас мислам дека тоа е трагедија за нашиот Факултет, бидејќи во мојата институција континуирано доаѓаат луѓе за едукација на мојот персонал. Тие посети се прават по сите европски и светски норми. Но, ако за Жан Митрев комплетно се затворени вратите од Факултетот, тоа правило го наметнуваат и за сите мои вработени луѓе кои се многу добри доктори. Тие, исто така, можат да предаваат, да им држат вежби на нашите студенти. Меѓутоа, ако барем тоа не го прават, нека видат што работат и како се работи во "Филип Втори". Тие буквално нè ставаат во т.н. стаклено звоно. Или, не дај Боже, студентите да дојдат во контакт со нас и да видат што работиме. Тие ќе имаат последици, бидејќи кога ќе видат што работиме, како работиме, со каква организација, со каков однос кон пациентите се соочуваат, тогаш ќе можат да споредат што работат нивните професори. Но, очигледно е дека нивните педагози се плашат од тоа и затоа е ова еден вид блокада. Истовремено, за да биде трагедијата поголема, и покрај сите мои признанија, скопскиот Универзитет веќе три години не ми дозволува да докторирам. Јас сакам на скопскиот Универзитет да докторирам. Впрочем, и не знам со какво образложение веќе трета година не ја прифаќаат мојата тема што е еден голем парадокс.

Дали тие немаат рецензенти кои ќе ја разгледаат Вашата докторска дисертација?

МИТРЕВ: Некои од лицата што мораа да бидат мои рецензенти се изјаснија дека не можат да ја прифатат поканата, бидејќи не се чувствуваа дека се стручни за мојата тема. Барав стручњаци кои од странство ќе се изјаснат и тие позитивно одговорија. Но, ете, тие велат - немало одлука од Наставничкиот совет, а сега слушам неофицијално ја одбиле темата. Сега ја чекам одлуката за да го видам образложението. Но, тоа е реалноста и не е чудо што сето тоа е вака во здравството.

Господине Митрев, во моментот наместо да разменува професионални искуства, противниците се обидуваат на секој начин да ја спречат Вашата работа. Но, и Вие им возвраќате. Постојано ги критикувате институциите на системот, мислиме на Фондот за здравство и нивниот однос кон болницата "Филип Втори"!

МИТРЕВ: Тоа е навистина интересно, бидејќи веќе четврта година сум во Македонија, а при тоа сите увидоа дека на овој начин може да се функционира. Прво, сè е според закон, најчисто, најтранспарентно, имаме договор со кој се обврзуваме да извршуваме определени операции, услуги кои ги плаќа Фондот. Значи, сето тоа натаму треба да се развие и да се преговара во интерес на осигурениците на Фондот. Меѓутоа, стручните луѓе кои се разбираат од оваа проблематика знаат дека нашиот Фонд не функционира како што треба, што е наследено од миналиот југословенски систем. Зошто? Тоа е единствена институција од ваков тип во државата која е политички контролирана. Значи, тоа е една работа, а друга кога Фондот се јавува во улога на исплаќач на плати на вработените кои не знам колку се, можеби 30.000. Во таква положба тој прво треба да се грижи за платите на вработените за да нема немири

во здравството, а дури потоа ќе прикаже дека спроведува некоја реформа. Јас тоа сум го потенцирал на неколку пати и повторно ќе речам - во здравството има доволно пари за да се изврши реформа. Тие треба само правилно да се распределат. Голем дел од болниците не се правни субјекти. Тие законски не постојат. Буквално кажано, целото здравство ни функционира во еден вид илегал. Правно не постои. Една болница не е правен субјект, нема своја жиро-сметка, нема правила на игра и однесување итн. Сето тоа е остаток од еден минат систем. Потребно е сето тоа да се легализира. Болниците да станат правни субјекти и да си потпишат договори со Фондот. Понатамошното функционирање треба Фондот да го контролира. На тој начин многу брзо ќе се промени состојбата во целото здравство.

Дали сте подготвени да оперирате во Кардиохирургијата при Клиничкиот центар во Скопје?

МИТРЕВ: Таму воопшто не постојат услови за кардиохирургија. Во ниту еден случај не би се нафатил да оперирам, макар тоа да биде и минимална интервенција, бидејќи прво не ги исполнува основните услови за антисепса што е основно нешто за една кардиохирургија.

Мислите на основните хигиенски услови?

МИТРЕВ: Апсолутно. Таму треба да се направи голема реформа за да се постават работите на вистинско место, бидејќи, пак ќе речам, не сум против нив, не сакам никого да навредам. Но, луѓето знаат кој што е. Знаат да направат паралела дека "Филип Втори" во европски рамки е докажана институција. Имаме склучено договор со американско осигурување со кое сите Американци коишто се надвор од нивната земја, ако нешто им се случи, смеат тука да бидат оперирани. Тоа осигурување нас ќе ни плати за услугата итн. За оваа работа кај нас дојде стручњак - советник на Стејт депарментот во Америка. Тој рече дека за прв пат во овој поширок регион забележал дека може да се исполнуваат условите и американските стандарди. Тоа е базирано само на една голема работа, организација и незанимавање со нешто што не е во наш домен. Ние се занимаваме со медицина и сè она што е поврзано со неа.

Што треба да се промени во здравствениот систем во Македонија?

МИТРЕВ: Треба голем дел од здравството да се приватизира. Не треба да се прави баук од приватизацијата и да се расчистат односите со Фондот. Тој треба да си функционира во она што значи негова основна функција, а тоа се одредени договори, да ги регулира услугите што ги вршат здравствените организации. Но, и тие организации треба правно да се регистрираат, а тоа да биде по сите законски норми што постојат. На тој начин ќе постои т.н. високо здравство и од него ќе излегуваат и другите вредности - односот кон пациентите и давање соодветни квалитетни услуги. По ова можеби и другите стручњаци кои сега се потиснати и немаат шанса да дојдат до израз ќе можат да се афирмираат. Во тој контекст сите болници кои се полупразни ќе можат да се дадат на истите луѓе под концесија. Со тоа и опремата рационално ќе се користи, а здравството ќе се извади од комата во која сега се наоѓа и пациентите ќе бидат згрижени како што треба.